

Byarkivet i Horsens

Arkiver og deres anvendelse

Arkiverne – Rigsarkivet

- Valdemar 4. Atterdag (1300-tallet): 1. egentlige regeringsarkiv (Vordingborg slot)
- Midt 1400-tallet: nyere materiale blev samlet på Kbh. slot (Kbh. var kgl. residensby)
- 1582: Det ældre materiale blev føjet til – og herefter har centraladm. arkivalier været samlet i København
- Fra 1883 havde Gehejmearkiv og Kongerigets arkiv samme leder
- 1889: RIGSARKIVET

Arkiverne - Landsarkiverne

- Den danske og nordiske betegnelse for en arkivinstitution, som indenfor et regionalt afgrænset område opbevarer arkivalier fra den offentlige lokalforvaltning – i modsætning til Rigsarkivet som er landsdækkende og opbevarer arkivalier fra centraladministrationen.

Arkiverne – Landsarkiverne

- Der findes fire landsarkiver i Danmark
- De tre af dem blev oprettet ved den første arkivlov 1889
  - Landsarkivet for Nørrejylland (Viborg)
  - Landsarkivet for Fyn (Odense)
  - Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm (København)
- Landsarkivet for de sønderjyske landsdele oprettet i 1931 som konsekvens af genforening (siden 1993: Landsarkivet for Sønderjylland)

Arkiverne – Landsarkiverne

- Landsarkivernes vigtigste arkivaliegrupper udgøres af arkivalier fra de gejstlige embeder (bisper, provster, præster) – herunder kirkebøgerne.
  - Ensartethed 1812
  - Hovedministerialbog/kontraministerialbog
- Hertil kommer bl.a. (stats-)amterne, landsretterne, domstole, politi.....

Arkiverne – Landsarkiverne

- Alle lokale statsemployer har indenfor bestemte frister pligt til at aflevere deres arkivalier til landsarkiverne, hvor de efter bestemte tidsgrænser er tilgængelige for anvendelse på læsesalene.
- Erhvervsarkivet (1948)
- Dansk Data Arkiv

Statens arkiver - generelt

- SA er den offentlige administrations konsulent i arkivspørgsmål → skal give tilladelse til kassation (kun en lille del af alle nye arkivalier bevares)
- Det er arkivernes opgave ved registrering og udforskning at gøre arkivalier tilgængelige og at afveje brugerønsker om hurtig arkivadgang mod flere afleverende institutioners ønsker om længere tidsrum med utilgængelighed
- Kassationsafdeling (Rigsarkivet) beslutter ved bekendtgørelser, hvad der skal bevares/kasseres

Proveniensen

- Proveniensprincip/hjemhørsprincip
- Indenfor arkivvæsenet en måde at ordne arkivalier på, der respekterer deres oprindelige ordning, og hvorefter den enkelte arkivskabers arkiv søges bibeholdt som en enhed (fx et privatarkiv, der er indgået i et offentligt arkiv)
- Hvem har dannet arkivet? Hvor hører min sag til?

Adgangsregler

- Almindelig adgang efter 20 år
- Kirkebøger efter 50 år
- Personfølsomme oplysninger efter 75 år
- Fængsler (tegninger) efter 250 år
- ALTID MULIGHED FOR AT SØGE DISPENSATION

Og så er der alle de/vi andre.....

- Stadsarkiver (§7-arkiv)
  - Stadens arkiver
  - Underlagt regler fra SA
  - Horsens Stadsarkiv på kommunen, hvor man kan rette henvendelse og få adgang på lige vilkår som ved anvendelse af materiale på landsarkiverne
- Byarkiver
- Lokal- og egnsarkiver

Byarkivets historie

- Oprettet 1979 som foreningsdrevet arkiv
- Blev i 1986 en del af Horsens Museum
- Horsens Museums arkivalier og fotosamling (i alt 5 europapaller) blev overført til Byarkivet i årene 1986-91
- Horsens Museum har dog bevaret et stort tegningsarkiv, som kan findes og ses på Sundvej.

Byarkivet – en del af Museum Horsens

Byarkivet i Horsens

- Flytning fra gl. rådhus til biblioteket
- Åbningstider
  - Mandag kl. 10-13
  - Tirsdag kl. 10-13
  - Onsdag kl. 10-13
  - Torsdag kl. 12-18
  - Sidste lørdag i måneden kl. 10-13

Hvad kan jeg finde?

- Lokalsamling
- Aviser
- Vejvisere og tlf.bøger
- Originale arkivalier
- Billeder
- Topografiske kort
- Tegningsarkiv

Aktiviteter

- Underlagt de fem søjler
  - Indsamling
  - Registrering
  - Konservering
  - Forskning
  - Formidling
- Konserveringscentret i Vejle → konservering og fjernmagasin

Aktiviteter

- Foredrag – inde og ude
- Byvandring
- Samarbejde med skoler
- Udgivelser
- Horsens Leksikon
- Udstillinger
- Torsdagstaler – den 1. torsdag i måneden
(næste gang Margit Værum, den 7. april kl. 16)

Registraturer mv.

- Arkivalieronline
  - Kirkebøger
  - Folketællinger (den første egentlige folketælling fandt sted i 1787 → herefter fulgte folketællinger med forskellige intervaller, bl.a. 1801, 1834, 1840)
  - Med Det Centrale Personregisters (CPR) indførelse i 1968 var det ikke længere nødvendigt at afholde folketællinger i DK
  - Folkeregisterkort 1924-78 (forløber for CPR) på SA, kommuner (indeholder bopælsoplysninger og andre personrelaterede oplysninger)

Registraturer og søgning

- www.arkiv.dk (jf. Arkibas)
- www.sa.dk/daisy
- Dansk Demografisk Database
  - Søgning efter enkeltpersoner (kræver at man har lidt information i forvejen)
- www.danskebilleder
- Det danske udvandrersarkiv
- Mediestream